

BYGG MESTEREN

UTGAVE 0922 FAGTIDSSKRIFT FOR TØMRERFAGET
WWW.BYGGMESTEREN.AS

Joakim tok gull i tømrerfaget

BYGG SPESIAL
MESTEREN YRKESBIL

ER DIESEL FORTSATT KONGE?

Vindtett og fuktsikker energioppgradering

Isola Tyvek®

Ved utvendig etterisolering skal vindsperren gi et tett og energieffektivt bygg. Bedre vindtetting og utvendig isolering av eldre bygg øker imidlertid faren for at det kan oppstå kondens og fuktskader. Det er derfor viktig at vindtettingen også har gode fukttekniske egenskaper.

Isola Tyvek® Vindsperre består av en patentert, spunnet membran med en oppbygning som raskt og sikkert tørker ut skadelig fukt. Med et komplett program med tape- og tilbehørsprodukter kan jobben gjøres trygt og effektivt, - med vindtetting på passivhus nivå.

Isola Tyvek® - Forskjellen ligger i teknologien!

Bygg bedre, enklere

KLIKK HER
FOR MER INFO

isola

BYGGMESTEREN

UTGAVE 09/22 - ÅRGANG 96

Utgitt av Byggforlaget AS

Sørkedalsveien 9,

Pb. 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

E-post: post@byggmesteren.as

REDAKSJON

PER BJØRN LOTHERINGTON

ansvarlig redaktør

Direkte tlf: 917 21 550

E-post: pbl@byggmesteren.as

CHRISTOPHER KUNØ

webansvarlig

Direkte tlf: 917 63 644

E-post: ck@byggmesteren.as

ANNONSER

ANNE-GRETHER KROGDAHL

Direkte tlf: 948 84 001

E-post: agk@byggmesteren.as

ANNONSEFORMATER OG PRISER

Format (bredde x høyde) 4 farger

Oppslag (385x260 mm): 37.990,-

1/1 side (185x260 mm): 27.100,-

1/2 side (185x130/90x260 mm): 19.150,-

1/4 side (90x130/185x65 mm): 10.550,-

Bilag: 18.750 - 39.900,- Priser eks. MVA

PRODUKSJON

FORSIDEFOTO: Christopher Kunø

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 13. okt.

NESTE UTGIVELSE: 21. november

GRAFISK UTFORMING: Jan Almås

TRYKK: 07 Media AS

ABONNEMENT

INFO-SYS

Tlf: 22 53 53 34

E-post: byggmesteren@info-sys.no

ABONNEMENTSPRISER 2022

Papir + digital ordinær pris: kr 870,-

Papir + digital utland: kr 930,-

Papir + digital pensjonist/student/

medarbeider: kr 490,-

Digital ordinær pris: kr 715,-

F Fagpressen

Oppslag: 5.290

Opplagskontrollert av

Fagpressens Mediekontroll

Antall lesere: 39.000

(Kilde: Kantar Media Fagpresse 2018)

Grønt varebilskifte er ennå en fjern drøm

Det innledende sitatet er hentet fra en byggmesters hverdag og går rett inn i dagens virkelighet: Håndverkere med elvarebiler kan synes det er kjekt å lade mens de er på jobben.

Selv uten de ekstremt høye kraftprisene vi har i store deler av landet nå, hadde det ikke vært greit. For er det noe annet enn snylting?

Myndighetene vil pushe på for det grønne skiftet, og krever utslippsfrie byggeplasser. Dieseldrevne kjøretøy skal ikke slippe til. Det blir visst underordnet at det i praksis ikke er mulig å innfri kravene, fordi verken tyngre kjøretøy eller varebiler er å oppdrive i det monn som markedet trenger. Utslippsfrie tyngre kjøretøy finnes i teorien, noen til og med som prototyper som skal komme en gang i ubestemt framtid, men som oftest er leveringstidene lange.

Det samme gjelder el-varebiler med tilstrekkelig trekraft, rekkevidde og robusthet.

El-varebilene vi kjenner nå, går greit i byer og tettsteder der det er kort mellom ladepunktene, og så lenge tyngre lass kan leveres av andre. Verre blir det for den som ofte har arbeid langt fra elektrisk strøm, som må la bilen stå på en fjerntliggende parkeringsplass hele arbeidsdagen uten lademuligheter. Om det dessuten er streng kulde, vil ikke en elbil-sjåfør ha store sjanser til å få tint opp bilen og seg selv – og komme seg hjem.

Det er derfor forståelig når byggmestre i Distrikts-Norge slår fast at de vil kjøpe ny dieselbil så tett som mulig oppunder den varslede stoppen i salg av fossilbiler, og fortsette å kjøre diesel så

«Siden du lader elbilen med byggestrømmen vår, er det vel greit at du betaler dieselen for oss?»

lenge det går, som vi skriver om i dette bladet.

Utviklingen av el-varebiler som kan erstatte dagens dieselslitere for håndverkere, går svært langsomt sammenlignet med den imponerende farten i lansering av nye personbilmodeller.

Så lenge el-varebilene ikke er fullgode erstatterer, må man tenke tradisjonelt. Se til kjent teknologi som går og går når det trengs. Bilen er tross alt et uunnværlig verktøy for de aller fleste håndverkere.

Selv om mange nok gjerne vil skifte til utslippsfritt, mangler de ennå muligheten. Så det er neppe av vrangvilje om de fortsetter å kjøre med diesel. Det er noe å være klar over for alle som presser utålmodig på for det grønne skiftet.

Per Bjørn Lotherington

PER BJØRN LOTHERINGTON
ANSVARLIG REDAKTØR

МАТА

Det er vått og vilt i vente

Ettersom klimautfordringene melder seg, kommer også kravene til robuste tettesystemer.

Ta konsekvensen, velg løsninger som står imot slagregn i byggeperioden, og som står seg over tid. **Halotex vindsperrer** og **undertak** og **Haloten underlagsbelegg** er laget for et langt liv i et tøft, nordisk klima, og det har **30 års systemgaranti**.

Sjekk ut på side 15 og 25, eller gå inn på mataki.no/halotex og mataki.no/haloten

MATAKI®

Tettesjikt for norske forhold

KLIKK HER
FOR MER INFO

INNHold

NYHETER

– Storsatsinga på enøk er avlyst.....	8
Fengsel og evig konkursskarantene for «byggmesteren fra helvete».....	10
Joakim er norgesmester i tømrerfaget.....	12
I Yrkes-NM får vi vist fram tømrerfaget på en god måte.....	14
Store konsern tvinger gjennom innleie.....	16
Seriøsitetsgrad avgjør bøtestørrelsen.....	18

BYGG SPESIAL MESTEREN YRKESBIL

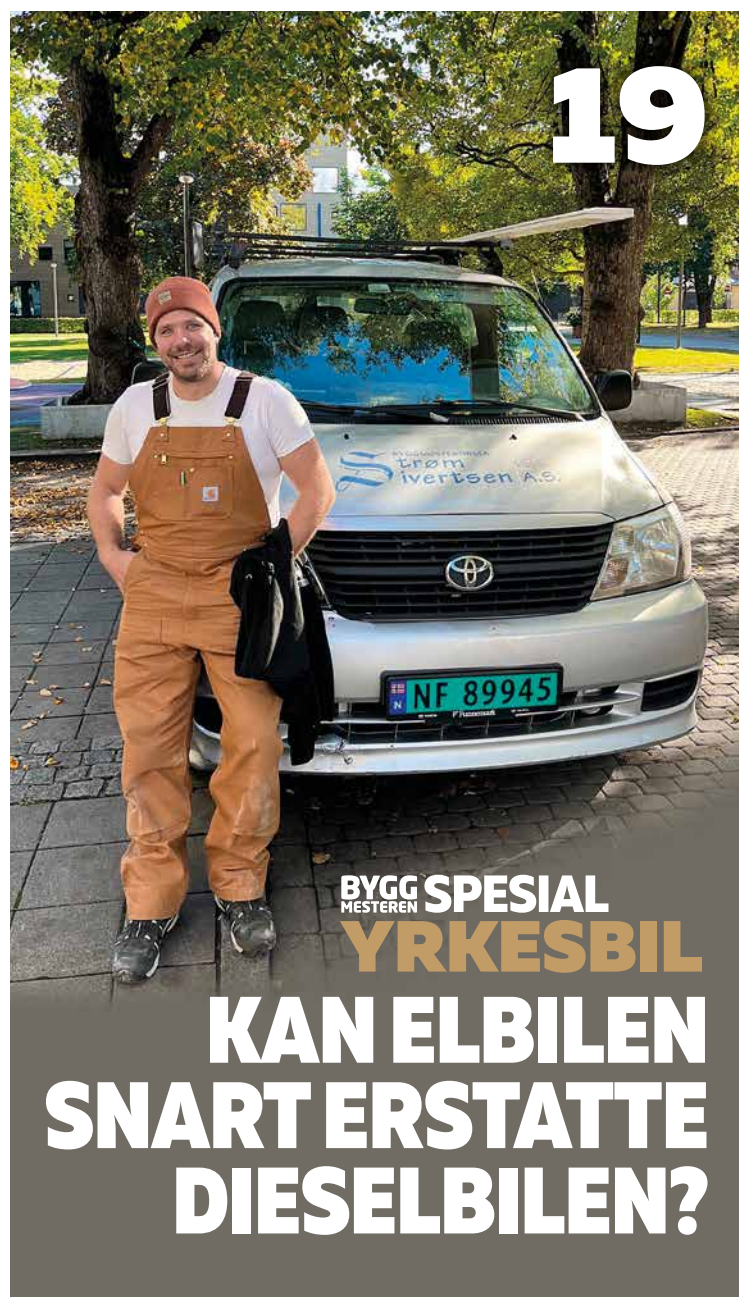
Kan el-varebilen snart erstatte dieselen?.....	19
– El-varebiler når ikke opp ennå.....	20
Dieslbiler fases sakte ut til forbudet i 2035.....	23
El-pickup ypper med prisen.....	24
Vi må kjøre diesel så lenge det går.....	26
El-varebilen ble parkert etter to prøveturer.....	28
Diesel og el-varebiler om hverandre.....	30

REPORTASJER

Spennende skoletime i 10 etasjers kontorbygg.....	34
Mikkel er 21 år og har allerede seks års praksis i tømrerfaget.....	38

FAG

Arbeid i høyden/Del 2:	
Slurv tyder på arbeidskriminalitet.....	40

Nyhet!

Vil du bygge skikkelige hus av god kvalitet? Gjør det enkelt!

KLIKK HER
FOR MER INFO

FERDIGPROSJEKTERTE BOLIGER FRA MAXBO PROFF

Nå lanserer Maxbo Proff et nytt huskonsept, som forenkler byggingen fra start til slutt. Som utbygger eller byggmester kan du nå tilby kundene dine ferdigprosjekterte boliger, uten å måtte binde deg til en spesifikk huskjede. Med vårt huskonsept får du alt du trenger av tegninger, mengdeberegninger, statiske beregninger og brannprosjektering i veiledende pris! Det er ingen skjulte kostnader, og du forholder deg enkelt til din faste kundekontakt hos Maxbo Proff.

Boligene kommer som eneboliger samt to-, tre, fire- og seksmannsboliger. Alle hustypene leveres som elementer, slik at byggeprosessen skjer raskt og effektivt og med minimalt av avfall.

Er du interessert i å sette opp kvalitetshus på en mer effektiv og bærekraftig måte? Snakk med noen som vet hva det vil si å være proff!

MAXBO Proff

Staten vil støtte Fair Play Bygg Norge i tre år

OSLO: – Vi er veldig takknemlige for at regjeringen og de andre partiene på Stortinget vil støtte arbeidet vårt, sier daglig leder Lars Mamen.

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet en treårig støtte til Fair Play Bygg på to millioner kroner årlig.

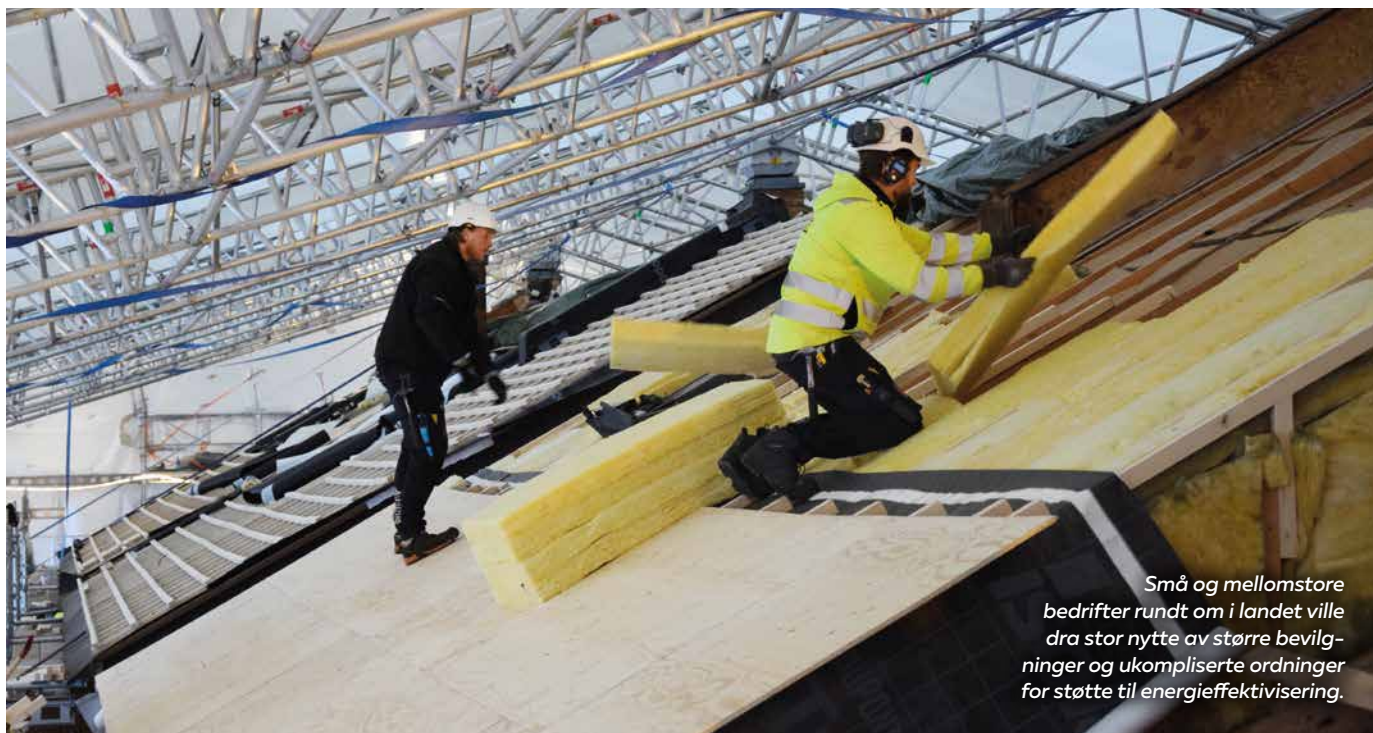
For de fleste organisasjoner

Foto: C. Kunøe

– Vi veldig takknemlige for den politiske støtten vi får, sier Lars Mamen (midten) i Fair Play Bygg Norge.

NYHETER

Små og mellomstore bedrifter rundt om i landet ville dra stor nytte av større bevilgninger og ukompliserte ordninger for støtte til energieffektivisering.

STATSBUDSJETTET SKUFFER BYGGEBRANSJEN

– STORSATSINGA PÅ ENØK ER AVLYST

OSLO: Regjeringen mener at tilskuddene til energieffektivisering i bygg økes neste år. Nå som strømprisene stiger og håndverkere får mindre å gjøre, burde det satses mye mer, svarer byggebransjen.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

– Det ligger et stort potensial for energisparing i bygg, og regjeringen styrker innsatsen kraftig på dette området. Vi stiller derfor flere milliarder kroner til disposisjon i dette arbeidet, sa olje- og energi-

minister Terje Aasland før statsbudsjettet ble lagt frem.

Regjeringen vil gi 480 millioner årlig til energiltak i kommunalt eide utleieboliger, sykehjem og omsorgshjem, samt studentboliger. Private boligeiere skal via Enova kunne få inntil 1,1 milliarder (for-

delt på perioden 2021 til 2024) til energiltak. En sum som er et kutt på 100 millioner i forhold til Enovas styringsavtale, påpeker Norsk varmepumpeforening.

Andre tiltak er at NVE får ansvaret for all energisparing i bygg, og huseiere vil snart bli

vennlig informert om hvordan de kan spare mer strøm selv, uten hjelp.

BYGGMESTERFORBUNDET: INNFRIR IKKE

– Samtidig som det settes av 44 milliarder kroner i strømstøtte til husholdningene, bevilges det bare i underkant av en milliard til energiltak til boliger, sier Byggmesterforbundet som mener at regjeringen ikke innfrir forventningene som er skapt.

– Den planlagte støtten treffer i liten grad potensialet i utbedring av klimaskallet på eksisterende boliger, gjerne bygget helt frem til slutten av 80-tallet. Dette er boliger som står for 70 prosent av energibruken til oppvarming og

er fast plass på statsbudsjettet en drøm. Men Mamen påpeker at organisasjonen er startet opp og drives på støtten fra lokale håndverkere, fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner.

– Vi vil gjerne være med når regjeringer utformer politikk for arbeidslivet og seriositet.

Men selv om vi nå kommer på statsbudsjettet, så er det ikke sånn at vi ikke lenger trenger støtten fra seriøse bedrifter ute i markedet og organisasjoner. Den innsatsen og lokale engasjementet er vi like avhengig av i 2023 som da vi starta opp, sier Mamen.

som i stor grad vil være i bruk i mange år fremover, uttaler forbundet.

Byggebransjen og samfunnet kan gå glipp av en historisk sjanse til å energieffektivisere mer og riktig.

– Små og mellomstore entreprenør- og håndverksbedrifter rundt om i landet ville dra stor nytte av større bevilgninger og ukompliserte ordninger for støtte til energieffektivisering, sier Byggmesterforbundet.

HVOR ER HANDLINGSPLANEN?

Varmepumpeforeningen mener at statsbudsjettet her bryter med budsjettavtalen med SV som ble inngått i november 2021 – det berømte «spare minst 10 TWh innen 2030» punktet.

– Regjeringen omdefinierer «bygg» til «eksisterende bygg», og skriver at NVEs utregninger viser en nedgang i energibruken i eksisterende bygg på mellom 7–11 TWh med eksis-

terende virkemidler. Dermed trengs det ingen handlingsplan for energisparing i bygg. Det er veldig skuffende at regjeringen i statsbudsjettet ikke foreslår konkrete tiltak som vil gi både husholdninger og næringsliv varig vern mot høye strømpriser, sier rådgiver Bård Baardsen i Norsk Varmepumpeforening.

TAM INNSATS

– Det er skuffende at innsatsen for energieffektivisering av bygg uteblir, mener Treindustrien som hadde store forventninger til den varslede planen for å spare 10 TWh i bygg.

– Her innfrir ikke Regjeringen. Vi kan ikke se at det er tilstrekkelig med friske penger i statsbudsjettet til stegvis energioppgradering av bygg, sier direktør Heidi Finstad i Treindustrien. Som mange andre, håper hun at budsjettforhandlingene på Stortinget resulterer i tiltak og bevilgninger til enøk som virkelig monner. ■

Olje- og energiminister Terje Aasland (Ap) vil spare 10 TWh.
(Foto: TrønderEnergi)

Tyske tømrere på T-banen

OSLO: De vakte oppsikt på T-banen en tidlig en mandag morgen, de tre tømrerne i tradisjonelle tyske tømrerdrakter, med hatt og vandrestaver.

Etter tre måneder på jobb i firmaer i Tromsø og på Senja, var de på vei via Kiel i Tyskland til Østerrike, forteller Micha Gentes, Melf Görrisen og Dominik Lüde.

I utkanten av Wien i Østerrike venter jobb og opplæring i et båtbyggeri som bygger tradisjonelle kanoer. De tre tømrerne er en del av organisasjonen Rechtschaffenen fremde zimmerer (rettskafne fremmede tømrere).

Poenget med reisen og opphold flere steder, er å lære faget grundig. Reisen skal gå over tre år og det er fritt å reise og søke arbeid hvor man vil.

TILBUD!

Komplett tørkepakke **CR240bygg**
+ **DF20 Sirkulasjonsvifte**

Kampanjekode:
Høst2022

16999,-
eks mva. frakt

Vi tilbyr også et komplett utvalg fuktmålere for trådløs logging fra den solide finske produsenten Wiiste. Fuktmålerne gir deg muligheten for å måle fuktighet og temperatur.

RIKTIG FUKTIGHET

F-TECH.no

FENGSEL OG EVIG KONKURS-KARANTENE FOR «BYGGMESTEREN FRA HELVETE»

DRAMMEN: En 47-åring og sønnene hans svindlet privatkunder i hele Sør-Norge, unndro skatt for over 3 millioner kroner, slo seg konkurs minst seks ganger og misbrukte mestertittelen.

Nå er mannen og to av hans sønner dømt for en rekke forhold i Buskerud tingrett.

– Det er alvorlige straffbare forhold og svart næringsvirksomhet som etter vårt syn utgjør et stort samfunnsproblem, sa politiadvokat Camilla Garshol som førte saken

mot mannen og sønnene.

Mannen har tjent store penger på å svindle privatkunder i hele Sør-Norge siden 2015. Selv om han var ilagt konkursskandelen i 2014, 2016 og 2018, fikk han alltid tak i andre selskaper eller opprettet nye i andres navn. Han var svært aktiv til å skaffe håndverksjobber, enten via mittanbud.no eller ved å banke på dører til privatpersoner, men overlot arbeidet til utenlandske arbeidere, ba om forhåndsbetaling og forlot arbeidet, ifølge dommen.

Foto: Erlend Skutberg

Vil forby uttak av torv fra myr

OSLO: – Myr er viktig både for naturmangfoldet og for klimaet. For å hindre nye torvuttak, mener vi et forbud er et mer treffsikkert virkemiddel enn avgifter, sier Ellen Hambro, direktør i Miljødirektoratet. Forbudet foreslås fra 2030 for å gi leverandører av torv tid til å omstille seg.

Ved uttak fjernes vegetasjonen og det øverste torvlaget. Dermed forsvinner alt dyre- og planteliv i myra.

For å forhindre karbonlekkasje og at negative effekter på naturen flyttes til andre land ved nye virkemidler i Norge, bør det samtidig innføres tiltak for å begrense import av torv. Tilgang på erstatningsprodukter med tilstrekkelig kvalitet er også avgjørende for konsekvensene av et mulig forbud, mener Miljødirektoratet.

Advarer mot ny bolig-lånsinnstramming

OSLO: Finanstilsynet vekker reaksjoner når det foreslår ny innstramming i boliglånsforskriften.

– Forslaget vil forsterke nedgangen i boligsalget som allerede har gått ned 20 prosent det siste året, advarer Lars Jacob Hiim i Boligprodusentenes Forening.

– Utlånsforskriften er i realiteten innrettet for å møte utfordringene i Oslo-området. Vi er bekymret for at forslaget reduserer nybygging i andre deler av landet og øker sentraliseringen, kommenterer han.

– Dette er en dobbeltinnstramming, mener Henning Lauridsen, administrerende direktør i Eien- dom Norge. – Nå stiger renten og vi

har sterk inflasjon. Med en innstramming i gjeldsgrad som foreslås fra 5 til 4,5 ganger brutto årsinntekt, vil 23 prosent av låntakerne rammes. Enten ved at de ikke får lån eller ved at de får mindre lån, sier Lauridsen.

Finanstilsynets forslag kommer som del av en evaluering av forskriften. Den foreslås forlenget og innstrammet.

Blant annet foreslås det å redusere maksimalgrensen for låntakers samlede gjeld fra 5 til 4,5 ganger brutto årsinntekt. Dessuten må bankenes fleksibilitetskvote for boliglån halveres, fra 10 til fem prosent.

Finanstilsynets forslag er sendt på høring med frist 14. november.

Auka ramme for nye studenthyblar

STATSBUDSJETTET: For å få opp tempoet på studentbustadbygginga, vil regjeringa auke ramma for kor mykje ein hybel kan koste å bygge.

I budsjettet foreslår regjeringa tilskot til 1.650 nye studentbustader.

Studentsamskipnadane peiker på auka byggekostnader blant årsakene til at dei ikkje klarer å bygge innanfor dei gjeldande kostnadsrammene.

I dag er ramma per hybeleining på 1.011.900 kroner i pressområda og 955.700 kroner i resten av landet. No aukar regjeringa ramma til 1.450.000 kroner per hybel i heile landet, og justerer satsane for tilskot etter forventa prisvekst.

Regjeringa vil òg bruke 141,5 millionar kroner til ein tilskotsordning for energitiltak i studentbustader.

– Når vi bygger nye studentbustader eller bygger om gamle, må vi sikre at dei er mest mogleg energieffektive. Det er bra for økonomien og det er bra for miljøet, seier utdanningsminister Ola Borten Moe.

Ikke fyr for — kråka

KLIKK HER
FOR MER INFO

Fryktet av kråka — siden 1935

Hundretusenvís av boliger og næringsbygg bruker for mye energi til oppvarming. På tide å isolere problemet? Vi har utviklet isolasjon for norske forhold siden 1935. Du kan trygt si vi er fryktet av kråka. Se nye løsninger og bli en bedre energirådgiver på glava.no.

For norske forhold

Riktig rekruttering: Tømrerfaget viste seg fram for 15 000 skoleelever i Agder under Yrkes-NM.

Konkurrerte med skikkelige materialer og verkøy: Flere leverandører var rause med utstyr og materialer til Yrkes-NM.

Joakim Berge i innspurten av Yrkes-NM.

Bronsevinner Adrian Emil Landsnes fra BOH Bygg AS på Yrkes-NM.

Flinke fagdommere: Byggmester Erling Eliassen og byggmester Kurt Udland fulgte de seks deltakerne på godt og vondt under hele konkurransen.

Bronsevinner Adrian Emil Landsnes sjekker konstruksjonen.

– Jeg var riktig forberedt, sier Joakim Berge med gullet i tømrerfaget.

JOAKIM ER NORGESMESTER I TØMRERFAGET

KRISTIANSAND: – Planen holdt helt til mål, sier Joakim Berge fra Rogaland som tok gullet i Yrkes-NM foran Marius Helberg Gauthun og Adrian Emil Landsnes.

Norgesmester Joakim Berge, sølvvinner Marius Helberg Gauthun (t.v) og bronseviner Adrian Emil Landsnes.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

– Jeg hadde en god plan og prøvde å følge den – nå holdt det til seier i Yrkes-NM, sier tømrerlærling Joakim Berge fra Skeie Byggservice på Sandeid.

Hvordan er det å bygge en bod med stående kledning, dør og vindu foran 15 000 tilskuere?

– Jeg tenkte at alle folka skulle bli det største problemet i Yrkes-NM, men to minutter inn i konkurransen slo jeg på hørselvernet (uten musikk) og så glemte jeg publikum. Tilskuerne var mitt minste problem. Jeg fikk til å fokusere og tenke på noe annet – da går tida, sier Berge til Byggmesteren.

Kvelden før konkurransen ble brukt på Anders Frøstrups Tømreteri.

– Jeg har ikke skåret til sperrer og felt inn avstivere før, men jeg leste om dette i læreboka kvelden før konkurransen. Det fikk vi i oppgaven neste dag og da klaffet teori med praksis, sier Joakim Berge.

Norgesmesteren i Yrkes-NM belønnes med heder og verktøy – samt tilbud om gratis mesterutdanning. Den siste premien hadde ikke Berge planlagt for.

– Jeg har tenkt på teknisk fagskole til neste år, men nå som jeg har vunnet gratis mesterutdanning kan jo den planen endre seg. Mesterbrev er fristende, ja. Men først svennebrevet! sier den lykkelige Norgesmesteren.

Daglig leder Geir Harald Skeie i Skeie Byggservice AS har fulgt lærlingen sin under hele konkurransen.

– Jeg vil bare gratulere Joakim og si at det ikke var uventet at han vant. Jeg har sett på hele konkurransen, og Joakim har en god måte å jobbe på. Han forhaster seg ikke, men gjør godt arbeid jevnt og trutt – over tre dager – som holder høy kvalitet, sier en stolt Skeie til Byggmesteren.

VIKTIG ARENA FOR TØMRERFAGET

– Vi er imponert over innsatsen til alle seks deltakere i tømrerfaget, sier fagdommerne Erling Eliassen og Kurt Udland. De er begge med i prøvenemnda for tømrerfaget i Agder Fylkeskommune.

Det er Byggmesterforbundet og EBA som er ansvarlige arrangører for tømrerkonkurransen. Både i planlegging og gjennomføringen av konkurransen har forbundet fått veldig god hjelp av det lokale Opplæringskontoret for tømrerfaget, Kristiansand Byggmesterforening og EBA Byggopp Agder.

Et minst like viktig resultat av Yrkes-NM, er økt rekruttering til tømrerfaget. Ved siden av yrkeskonkurransene i Sørlandshallen, pågikk en stor utdanningsmesse i regi av Agder Fylkeskommune, der 15 000 skoleelever besøkte Sørlandshallen for å se de ulike fagene i aksjon og få informasjon om mulighetene innen yrkesfagene. Det var ofte fullt foran tømrerfaget.

Neste Yrkes-NM arrangeres i 2024.

Roald Tønnesen og Hege Tønnesen har travle og givende dager med Yrkes-NM i Sørlandshallen.

I YRKES-NM FÅR VI VIST FRAM TØMRERFAGET PÅ EN GOD MÅTE

KRISTIANSAND: – Vi har jobbet lenge for at disse dagene skulle bli vellykket. Her møter jo tømmerfaget sin framtid, sier daglig leder Roald Tønnesen og lærlingkonsulent Hege Tønnesen i Kristiansand Byggmesterforening.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

– Det har vært så flott å se ungdommene blomstre i konkurransene, sier Tønnesen til Byggmesteren i Sørlands-hallen.

Kristiansand Byggmesterforening og Opplæringskontoret for tømmerfaget har gledet seg lenge til Yrkes-NM og utdanningsmessa med 15 000 besøkende.

– På disse tre dagene får vi vist fram tømmerfaget på en god måte til niende og tiende klasser. De er vår målgruppe og til tider har det vært helt fullt her, forteller Tønnesen. Målet er å fortsette den gode rekrutteringen til byggebransjen i Agder. – Rekrutteringen til hånd-

verksfagene i Agder er god. Etter noen år med nedgang, er dette en veldig positiv trend, sier Tønnesen som mener det er særlig viktig at lærlingene gjør det godt ute i bedriftene.

– Prøvenemnda forteller at det er en positiv utvikling i kvalitet blant lærlingene. Strykprosenten er lav og 15 - 20 prosent av lærlingene som går opp til svenneprøve, får Meget godt bestått. Det er flere enn før.

Opplæringskontoret for tømmerfaget ser at flere bedrifter i Agder tar samfunnsansvar og vil lære opp ungdommen.

– Lærebedriftene øker fra år til år. Lærlingeordningen er blitt veldig innarbeidet her i fylket, bekrefter Tønnesen.

**ROSER RAUSE
LEVERANDØRER**

Tønnesen vil fremheve innsatsen og bidragene fra byggevarehandelen.

– Leverandørene har stilt

opp med alt av lokalt produserte materialer og verktøy – kostnadsfritt for at vi skulle få til Yrkes-NM. De har bidratt mer enn vi kunne forvente, sier Tønnesen. ■

Smak av tømmerfaget: Alle elever som vil ha snop, må først høvle og veksle noen ord med Roald Tønnesen på utdanningsmessa.

Halotex Tettesystem

ETASJEN OVER REKLAMEBYRÅ

Halotex-systemet består av våre beste undertak, vindsperrer og riktig tilbehør, som sammen gir den sikreste løsningen for ditt bygg.

De fleste produktene i Halotex Tettesystem har Teknisk Godkjenning fra Sintef Byggforsk. Disse er satt sammen i en Systemgodkjenning. Det sikrer at produktene er av god kvalitet, tåler norske forhold, og passer godt sammen.

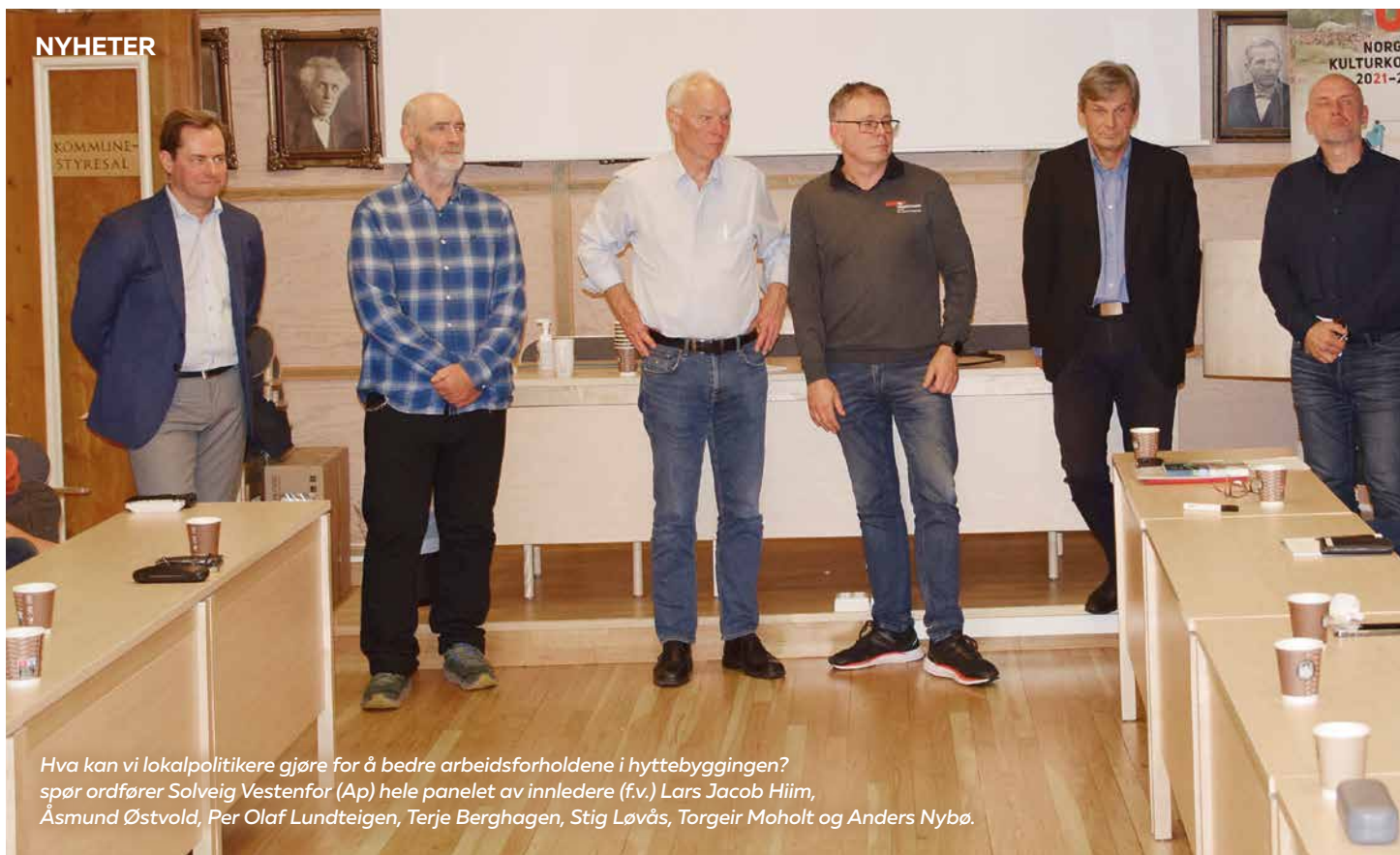
mataki.no/halotex

KLIKK HER
FOR MER INFO

MATAKI®

Tettesjikt for norske forhold

Hva kan vi lokalpolitikere gjøre for å bedre arbeidsforholdene i hyttebyggingen? spør ordfører Solveig Vestenfor (Ap) hele panelet av innledere (f.v.) Lars Jacob Hiim, Åsmund Østvold, Per Olaf Lundteigen, Terje Berghagen, Stig Løvås, Torgeir Moholt og Anders Nybø.

Store konsern tvinger gjen

ÅL, HALLINGDAL: De siste endringene i innleiereglene for tariffbundne bedrifter blir misbrukt og bør fjernes, mener både arbeidsgiver- og arbeidstakerepresentanter.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

I et møte med Stortingets arbeids- og sosialkomite en kveld i slutten av september, gikk avdelingsleder Terje Berghagen i Fellesforbundet og byggmester Åsmund Østvold i Bygghåndverk Norge begge ut mot Arbeidsmiljølovens paragraf 14.12.2 som ble vedtatt i 2019. Paragrafen åpner for at tariffbundne bedrifter kan inngå avtale med tillitsvalgte om innleie.

– I store konsern signerer konserntillitsvalgte denne avtalen, ikke de tillitsvalgte på den enkelte byggeplass, slik det skal være, hevder Berghagen, mens Østvold konstaterer at det er mye

«kreativ tolkning» av denne bestemmelsen.

GLAD FOR FORBUD

De to var innledere i møtet som Per Olaf Lundteigen (SP) hadde tatt initiativ til. Han er nestleder i komiteen og var saksordfører da Stortinget vedtok denne endringen i arbeidsmiljøloven.

– Jeg glad for at det kommer et innleieforbud i Oslo og Viken, fastslo Berghagen.

– Det vil gjøre bemanningsbyråene om til vikarbyråer.

KREATIV LOVTOLKNING

– Vi forstår at det er nødvendig med en innstramning av innleiereglene, sa Åsmund Østvold i sin innledning. Han foreslo å fjerne den aktuelle

paragrafen.

– I stedet bør det være åpning for innleie til produksjonstopper. Dette vil føre til at bedrifter som har basert driften på innleie, må ansette arbeidskraft, og de som baserer seg på egne ansatte, kan redde seg i land med innleie uten dagmulkt og forsinkelser om noe uforutsett skulle oppstå, sa Østvold.

FAGFOLK TIL REKRUTTERING

– Etter en mangelfull rekruttering gjennom mange år, er det færre som kan bli håndverksmestre og som kan bidra til opplæring av nye lærlinger, fortsatte Østvold som representerte den nye landsforeningen Bygghåndverk Norge.

– For at ikke landet skal bli stående uten fagkompetanse, blir det en viktig oppgave for Bygghåndverk Norge å bidra til å rekruttere flere håndverkere. Noen av dem vil starte egen virksomhet og vil så

kunne bidra til opplæring av nye lærlinger. Vi vet jo at det er i håndverksbedriftene det meste av fagopplæringen skjer, sa han.

BIDRA TIL Å SKAPE SAMFUNN

Møtet var en del av arbeids- og sosialkomiteens studietur i Hallingdal. Den skulle for øvrig handle om hva som skjer i hyttebyggingen i fjellet.

– Jeg er opptatt av at de som jobber i byggebransjen tjener penger og er med på å skape samfunn der de er, fastslo initiativtaker og møteleder Lundteigen. Han fikk snart bekreftet at det er god grunn til å følge med på hva som skjer i hyttebyggingen.

UTENLANDSKE FORSTÅR IKKE AT DE BLIR LURT

– Det er mange utenlandske arbeidstakere engasjert i hyttebyggingen og siden de ikke kan språket og ikke kjenner sine rettigheter, er de lette å

nom innleie

lure for useriøse aktører, sa Berghagen i Fellesforbundet.

Avdelingsdirektør Torgeir Moholt i Arbeidstilsynet konstaterte at tilsyn med useriøse og kriminelle aktører viser gjentatte og grove brudd på arbeidsmiljøloven.

– Vi ser også at vedtak om stans av byggeplass blir neglisjert, og arbeid blir satt i gang igjen uten at alvorlige brudd er utbedret, sa han.

Berghagen og Moholt understreket likevel at de seriøse aktørene er i flertall, slett ikke alle er like useriøse eller kriminelle.

MYE Å SVARE FOR

Som en av landets største hyttekonsern, har FH Gruppen mye å svare for, konstaterte administrerende direktør Anders Nybø.

– Konsernet har fått svende bøter for brudd på arbeidsmiljøloven. Det er en vekker, og vi har mye å ta igjen på HMS-arbeidet. Dette er

et etterlevelsesproblem. Det er ikke alle våre ansatte som etterlever gjeldende regler og følger den kulturen vi vil bygge opp, sa han.

– Det er behov for mer kontroll og tilsyn fra arbeidstilsynet, sa administrerende direktør Lars Jacob Hiim i Boligprodusentenes Forening. Han oppfordret til enklere førstelinjetilsyn som ble foreslått i Byggenæringens utredning «Enkelt å være seriøs» for noen år siden.

KOMMUNENE MÅ SETTE BYGGETAKTEN

Ordfører Solveig Vestenfor (Ap) i Ål var opptatt av hva lokalpolitikkerne kan gjøre med disse forholdene. Avdelingsdirektør Stig Løvås i Arbeidstilsynet svarte at kommunene må ha kontroll med byggetakten.

– Det er i perioder med klondyke i hyttebyggingen vi ser flest brudd på Arbeidsmiljøloven, poengterte han. ■

INSTANT

Dokumentert opplæring?

KLIKK HER
FOR MER INFO

Nettkurs for stillas, lift, fallsikring, varme arbeider m.m.
Våre kurs er i samsvar med gjeldende regelverk.

Besøk oss på
www.instantkurs.no

Avdelingsdirektør Stig Magnar Løvås i Arbeidstilsynet har en pauseprat med møteleder Per Olaf Lundteigen (Sp).

Avdelingsdirektør Torgeir Moholt i Arbeidstilsynet.

Seriøsitetsgrad avgjør bøtestørrelsen

ÅL i HALLINGDAL: Arbeidstilsynet kategoriserer bedrifter etter seriøsitet og gir bøter og andre reaksjoner etter hvor de ligger på skalaen mellom seriøs og kriminell.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Vi vurderer hva som skal til for at virksomheten retter seg etter regelverket før vi avgjør reaksjonsform. Formålet vårt er jo å få bedriftene til å følge regelverket, og få ut av næringen de som ikke gjør det, forklarte avdelingsdirektør Torgeir Moholt i Arbeidstilsynet i møtet med Stortingets arbeids- og sosialkomite.

BØTENE ER HØYE NOK

Komitemedlemmene Gisle Saudland og Dagfinn Olsen, begge fra FrP, ville vite om bøkene arbeidstilsynet kan gi er høye nok.

– Vi har de virkemidlene vi trenger, konstaterte Stig Magnar Løvås, den andre av Arbeidstilsynets avdelingsdirektører i møtet.

– Vi skal være synlige ute og være tøffere med gebyrer, men ser at det er tidkrevende å gi gebyrer, og vurderer dette opp mot eventuelt mindre tid til tilsyn.

Selv om tilsynet ikke har ubegrensede muligheter til tilsyn, gjennomfører det ca. 300 tilsyn i året, konstaterte Løvås.

– Vi følger godt med på seriøse virk-

somheter også, og oppdager mange sikkerhetsbrudd som vi gir bøter for.

På spørsmål om hvordan forholdene er lokalt i Hallingdal, svarte Løvås at lokale virksomheter gjennomgående er mer seriøse, men også de har mangler ved risikoforståelse og med sikkerheten, fastslo han.

INNLEIER KJENNER IKKE REGLENE

Som eksempel på useriøse virksomheter, fortalte avdelingsdirektør Torgeir Moholt om firmaer som leier inn arbeidskraft uten å kjenne til gjeldende regelverk. De opplyser at pandemi og arbeidstopper har tvunget dem til innleie. I slike tilfeller får bedriften pålegg om å utarbeide rutiner for å oppfylle vilkårene for innleie.

FARLIG ARBEID I HØYDEN

Moholt kunne for øvrig fortelle at Arbeidstilsynet avdekker at det forekommer mye farlig arbeid i høyden også i hyttebyggingen. – Det kan være tre, fire og opptil seks meters fallhøyde uten stillas og det er bedrifter som neglisjerer stansevedtak, sa han.

– Blant kriminelle aktører oppdager vi at bedrifter oppgir å ha allmenngjort lønn, og tilpasser dokumentasjon de presenterer til det. Andre gir falske opplysninger om arbeidstid og lønn for å tekkes tilsynet, mange har dessuten gjeld av ubetalt skatt og avgifter. I slike tilfeller er det godt å samarbeide med politiet og skatteetaten så arbeidstakere kan bli bortvist, fortalte Moholt.

KJENNER ETATENE

Henrik Asheim (H) og Trine Lise Sundnes (Ap) var begge opptatt av hvordan arbeidstilsynet samarbeider med andre etater.

– I a-krimsentrene jobber vi godt med alle etatene for å nøste opp i nettverkene til det vi vurderer som sentrale trusselaktører. Vi har også samarbeid med flere land, og det er et godt utgangspunkt å vite hvordan vi arbeider, men jeg er ikke så sikker på hvor mye som kommer ut av det, sa Moholt. Han opplyste om at akrimarbeidet er under evaluering og at en rapport er ventet i høst. ■

KAN EL-VAREBILEN SNART ERSTATTE DIESELBILEN?

Store og kraftige yrkesbiler på diesel selger fortsatt godt i Norge. (Illustrasjonsfoto: Volkswagen Nyttkjøretøy)

BYGG SPESIAL
MESTEREN
YRKESBIL

El-varebiler når ikke opp ennå
Dieselbiler fases sakte ut
Må kjøre diesel så lenge det går
El-pickup ypper med prisen
El-varebilen ble parkert
Diesel og el om hverandre

TRULS SELGER
REKORDMANGE PICKUPER

– EL-VAREBILER NÅR IKKE OPP ENNÅ

– Håndverkerne som trenger pickup, kan trygt satse på diesel og firehjulstrekk. De skal vi tilby inntil el-varebilene får samme egenskaper, sier Truls Martin Claussen i RSA Bil Drammen.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Et av de mest populære bilmerkene hos forhandleren er Isuzu, selv om det bare er en modell å velge mellom: Pickupen D-Max.

– Før solgte vi mest D-Max til baser og entreprenører. Nå kjøper helt nye kundegrupper pickupen for å trekke tunge

hengere og kjøre trygt vinterstid, sier Claussen.

Siden lanseringen i 2007, har pickupen fått et solid fotfeste blant håndverkere.

– D-Max har fått et fortjent omdømme som driftssikker, kraftig og rimelig, sier Claussen som også selger flust med el-varebiler – til håndverksbedrifter i byene.

– Du kjøper D-Max for å utsette «elbilprosjektet» så lenge du kan. For fakta er at elvarebil er egnet til de store byene. Jobber du utenfor og har andre behov, så er ikke elbil egnet ennå, fastslår Claussen.

Interessen for utslipp og miljøhensyn er like lav hos elbilkjøpere og kjøpere av diesel pickup. →

KAN DOBLE SALGET: – Så langt i år har vi solgt 88 Isuzu D-max i Drammen. Det er langt over budsjett, sier Truls Martin Claussen i RSA Bil.

Isuzu D-Max har vunnet mange kunder med gode seter og moderne interior. – I tillegg har bilene nå fått differensialspærre. Det var savnet av noen og nå har vi det, sier Claussen.

Isuzu D-Max kom til Norge i 2007. I fjor solgte RSA 1 245 slike yrkesbiler.

– Isuzu har bygget over 27 millioner dieselmotorer. Denne prisvinnende RZ4E-motoren med 163 HK gir deg høy effekt, lavt drivstofforbruk og lite støy, forklarer Claussen.

«Hvor mange kjøper egentlig elbil på grunn av miljøet og hvor mange kjøper den for å spare penger?»

TRULS MARTIN
CLAUSSEN

– Ingen spør om sånt og det synes jeg er en ærlig sak. Hvor mange kjøper egentlig elbil på grunn av miljøet og hvor mange kjøper den for å spare penger? spør Claussen.

SNART SJELDEN VARE

Det grønne skiftet hos bilprodusentene gjør at det produseres færre nye dieseler.

– Dieseler vil bli sjeldnere om noen år, men ikke borte. Selv produsenter som slutter å lage nye biler i 2030 eller senere, vil levere service og deler i overskuelig fremtid, sier Claussen.

Statens avgifter på dieseler skremmer heller ikke bort kundene.

– Nivået er allerede så høyt. Bruktverdien er mye viktigere for dem, fastslår Claussen som mener at pickup kan være biltypen som har holdt seg best i pris de siste åra.

– Den utviklingen er bra for kundene

og for oss. Leasingprisen blir lavere, restverdien øker og vi som forhandler får bedre betalt ved innbytter.

– Tror du at bruktverdien til diesel pickupper vil holde seg fremover? Blir det dyrere å ha dieseler enn elbil?

– Om du tar med TCO (Total Cost of Ownership) så er jeg usikker på hvilken biltype som er rimeligst å holde over tid, men jeg holder en knapp på de gode dieselerne, svarer Claussen.

Hittil har ikke elbiler holdt like god bruktverdi som dieseler. Men han påpeker at prisene på nye og brukte biler er rare for tiden.

– Prisutviklingen er vanskelig å forutse fordi det nå er underskudd på diesel og elbiler i Norge, forklarer Claussen.

RSA Bil bygger ut hovedkontoret og verkstedene sine for å møte etterspørselen etter el- og dieseler.

– Vi satser videre på begge deler. Men før eller siden må nok alle bilkjøpere

Hengervekt på 3,5 tonn er viktig for mange som kjøper pickup.

over på fossilfritt. Da blir spørsmålet om du vil være uvenn eller venn med framtida, sier Truls Martin Claussen i Drammen. ■

Fortsatt er det flest bensin- og dieslbiler på norske veier og flertallet av nordmenn ønsker ikke flere forbud.

DIESELBILER FASES SAKTE UT TIL FORBUDET I 2035

Elbiler dominerer nybilsalget, men fortsatt går de fleste norske biler på bensin og diesel. På sikt blir dieslbiler sjelden vare – må du være rik for å kjøre slike yrkesbiler om ti år?

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

Ijuni vedtok EU-parlamentet forbud mot salg av nye bensin- og dieslbiler etter 2035, også for hybridbiler. Øst-Europa og deler av bilindustrien synes forbudet kommer for tidlig, men politikerne i Norge og EU er tilfreds. Nå lar de marked og høye avgifter gjøre resten av ryddejobben. Bilprodusentene må omstille sine biler til helelektrisk drift hvis de vil selge nye om noen år.

ENDA DYRERE?

NAF har regnet ut at med juli-prisene på drivstoff må du ut med 7763 kroner mer i året for å fylle tanken på en diesebil, og 5 255 kroner mer i året for en bensinbil. Siden mars 2022 har literprisen ligget godt over 20 kroner, med en topp i juni på 26,16 kroner literen for bensin.

Med slike priser koster det nesten syv ganger så mye å fylle dieselen som å lade elbilen.

– Nivået er allerede ekstremt høyt, som Truls Martin Claussen i RSA Bil sier. Han tror ikke at de statlige avgiftene på diesel økes ytterligere. Forskere ved Transportøkonomisk institutt (TØI) ser

heller ikke for seg nye, særnorske økninger i prisene på bensin og diesel i 2023.

Unntaket er kommunale avgifter som bompenger. Her kan byene øke prisene sine jevnt og trutt når det passer dem og kommunekassa.

STORT UTVALG LENGE

Bruktmarkedet er fullt av dieslbiler med priser som holder seg godt – delvis på grunn av pandemien og leveringstrøbbel av deler og nye biler. Bilforhandlere og forskere regner med økt import av dieslbiler til Norge, men i løpet av de neste ti årene vil en stor del av dieselparken forsvinne. Igjen står de største og kraftigste bilene ute på bygda. Der det er mest bruk for dem.

FLERTALL MOT FORBUD

Få tror at norske myndigheter vil forby salg av nye bensin- og dieslbiler, slik som for eksempel New York og California har vedtatt fra 2035. I Norge er målet at det ikke skal selges nye utslippsbiler etter 2025. NAF tror at dieslbiler er helt borte fra norske veier i 2040.

En undersøkelse fra Universitet i Bergen viser at et stabilt og økende fler-

tall av Norges befolkning er imot flere forbud mot nye bensin- og dieslbiler. Undersøkelsen viser at det i januar 2022 var store forskjeller mellom «by og bygd» i holdninger til bilparken.

Mens omtrent halvparten av de som bor i storbyene støtter forslaget om å fase ut salg av bensin og dieslbiler, mener kun 13 prosent av de som bor i spredtbygde strøk det samme.

Generelt reduseres støtten til et forbud når man beveger seg ut fra storbyene, og den fortsetter å synke med redusert bebyggelse. ■

Når det koster nesten syv ganger så mye å fylle dieselen som å lade elbilen, går de fleste bileiere som kan det, over til elbil. (Illustrasjonsfoto: NAF)

Den store pickuperen måler
5,37 meter i lengden,
1,9 meter i bredden og
1,80 meter i høyden.
Akselavstanden
er på 3,15
meter.

EL-PICKUP YPPER MED PRISEN

Maxus eT90 er første el-pickup som leveres i Norge. Den bakhjulsdrevne bilen leveres med hengerfeste og ukjent hengervekt, men Maxus håper at prisen skal vinne over mange kunder.

Det er en stor elektrisk pickup med fem seter, et robust utseende og mye utstyr.

Pickuperen har 88,5 kWt netto batterikapasitet og 330 km rekkevidde (WLTP kombinert). Ettersom eT90 er typegodkjent som en N1 varebil, er den WLTP-testet med tung last. Under panseret finner du en elektrisk motor på 204 hk (150 kW) med dreiemoment på 310 Nm

eT90 kan ta opptil 1 000 kilo nyttelast og kan også leveres med hengerfeste, men foreløpig er hengervekt ubekreftet. I første omgang vil importøren RSA selge eT90 som fem seters personbil.

– Vi vil se på mulighetene for å gjøre lokale tilpasninger til 2-setersvarianter for å kunne gi el-varebilfordeler til firmakunder, sier salgssjef i Maxus Norge, Bernhard Jahnsen.

– Så lenge den ikke har engangsvgift, vil Maxus eT90 ha en pris for 5-seter til-

svarende en 2-seters fossildreven pickup. Skal du ha en femseters fossildreven pickup, må du regne med å betale opp mot en million kroner, mot introduksjonsprisen for en eT90 som er 549 900 kroner, sier Jahnsen.

NULLUTSLIPPS KASSEBIL SVINGER INN TIL NESTE ÅR

Iveco kunne nylig presentere sin kassebil eDaily som er elektrisk, men som skal ha samme ytelse som sin eldre «tvilling» med utslippsmotor.

Bilen kan ventes i begynnelsen av neste år, forteller Iveco Norge i en pressemelding.

Den får samme karosserivarianter, lastekapasitet og ytelse som fossilvarianten. Rekkevidden oppgis til inntil 400 km ved urban kjøring.

Produsenten omtaler den som «den beste kassebilen i byen» med opptil 20 m³ lastevolum, opptil 4,6 tonn nyttelast og opptil 3,5 tonn hengervekt.

Haloten Tettesystem

ETASJEN OVER REKLAMEBYRÅ

Haloten-systemet består av våre beste asfalt underlagsbelegg og riktig tilbehør, som sammen gir den sikreste løsningen for ditt tak.

Ved feil inspiserer og utreder vi taket, og utfører nødvendig reparasjon eller bytte av undertak. Les mer om betingelsene i garantibeviset.

mataki.no/haloten

KLIKK HER
FOR MER INFO

MATAKI®

Tettesjikt for norske forhold

VI MÅ KJØRE DIESEL SÅ LENGE DET GÅR

De elektriske varebilene vi kjenner i dag, er ikke gode nok i kulde og terreng for firmaet oppunder Filefjell.

– Vi kommer til å kjøre diesel til det kommer modeller som kan gå under tøffe forhold her i fjellet, sier Jarle Jevne foran sin Isuzu D-max 2016 og Harald Jevne foran Mitsubishi Pajero 2015.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Dersom det blir slutt på salg av fossilbiler i 2025, kommer vi til å kjøpe nye dieslbiler i 2024 og kjøre dem så lenge det går, fastslår Jarle Jevne. Han er daglig leder i firmaet han driver sammen med faren, Harald.

Nå har de hver sin varebil som går på diesel, og de følger med på hva som tilbys av nye elvarebiler. Men ennå har de ikke sett en modell som kan love dem det de trenger i jobben. Ofte må de kjøre på dårlige veier i terrenget, noen ganger til og med i snø som går helt oppunder understellet.

Skepsisen overfor elbilene deres er som mange andres: Den handler om rekkeviddeangst, manglende lademuligheter på byggeplassene, streng kulde, framkommelighet på dårlig brøyta veier og i terreng.

– Men privat kjører jeg en hybrid. Det er en trygg og god løsning, mener Harald.

TINE BILEN TIL HJEMTUREN

Med adresse i den populære hyttekommunen Vang i Valdres som ligger oppunder Filefjell, har de mange oppdrag der de trenger firehjulstrekk og krefter til å trekke lass med materialer. Ofte er det også oppdrag langt fra vei som de trenger skuter til. Da står bilene parkert hele dagen og må tines opp når de skal hjem.

Som på de fleste byggeplassene de er på, er det heller ikke på en parkeringsplass på fjellet mulig å lade en bil mens de jobber. De har knapt strøm til verktøyet de bruker.

– Vi må være sikre på at bilen vil starte og at den kan tine vinduene etter en kald dag på fjellet. Det hender vi er borte hele dagen i kulde ned mot 30 grader, forklarer Harald og Jarle Jevne.

HVOR MANGE STØT TÅLER BATTERIET?

– Batteriene ligger vel oftest i golvet på elvarebilen for å få et lavt tyngdepunkt. Dermed blir de utsatt om vi kjører på dårlige veier med djupe hjulspor. Det hender at stein og stubber slår opp i understellet uten at det er noe problem på en diesebil, mens vi kanskje risikerer å ødelegge batteriet om det skjer med en elbil. Batteriene skal visst være sårbare og tåle lite. Vi kan ikke risikere at bilen blir ubrukelig fordi vi har kjørt der vi må.

DYR STRØM, MINDRE EL-FORDEL

– Selv om dieselen er dyr, er også strømmen dyr, så elbilene har ikke samme store fordel av rimelig lading lenger, poengterer Jarle. ■

BYGGMESTER FORBUNDET

VI INVITERER TIL GRATIS FROKOSTWEBINAR

**FREDAG 28. OKTOBER
KL. 08:00-08:30**

**Svar på vanlige spørsmål
i arbeidsrett**

**FREDAG 11. NOVEMBER
KL. 08:00-08:30**

Smarte dampsperrer

**FREDAG 25. NOVEMBER
KL. 08:00-08:30**

**Proffkontrakter
- 4 ting du må vite**

**FREDAG 16. DESEMBER
KL. 08:00-08:30**

**Fukt- og vannskaderelaterte
forskriftskrav**

**ÅPNE LINK TIL WEBINAR PÅ
www.byggmesterskolen.no**

Ingen påmelding!

ELVARE- BILEN BLE PARKERT ETTER TO PRØVETURER

De skulle låne el-varebilen i en måned for å teste den skikkelig, men leverte den tilbake etter to dager med lade- og rekkeviddeproblemer.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Varebilen skulle gå i 330 km uten lading, men vi måtte lade etter en tur rundt i Oslo, forteller Jan Heranger i Jamo Entreprenør på Eidsvoll.

Prøveturen fra Eidsvoll til noen ærend i Oslo er ca. 70 km på motorvei og lokalvei i Eidsvoll. Sammen med kompanjong Morten Andersen kjørte han uten last og under fartsgrensa på 110 km/t. Det var på tørt føre og null grader.

– Like fullt måtte vi lade før vi la ut på hjemveien. Ved ladestasjonen var det kø, så det gikk med en time før vi var fulladet og kunne kjøre videre. Ladingen kostet oss 200 kroner og det gikk en arbeidstime for oss begge.

DYRERE ENN DIESEL

Neste dag la de ut på ny bytur, og for å slippe ladekø, valgte de å lade på vei inn til Oslo.

– Til sammen kostet nok de to turene mer med elvarebil enn om vi hadde kjørt diesel som vi pleier, konstaterer Heranger.

I firmaet har de 11 varebiler, fire av dem med firehjulstrekk. Alle kan trekke henger på to tonn som de ofte har bruk for.

– Men hva gjør dere etter 2025 når det ikke skal selges dieslbiler mer?

– De modellene vi nå kjenner til, kan ikke tilfredsstille de kravene vi har, så jeg vet ikke hva vi skal gjøre. Det kan jo komme nye modeller som kan trekke tung henger og har firehjulstrekk innen den tid. Kanskje må dieslbilene gå lenger enn vi pleier, sier han.

HVEM BETALER HJEMMELADING PÅ FIRMABILENE?

Heranger ser en utfordring med lading når ansatte får elektriske firmabiler. Særlig om dagens strømpriser holder seg. De ansatte kan ikke forventes å dekke ladekostnadene hjemme, og hvem skal betale for ladeboksen?

På byggeplassene kan det også bli en utfordring om firmabiler settes på lading med byggestrømmen.

– Om vi sier ja til at maleren lader bilen sin med byggestrøm, må vi vel dekke murerens diesel, om det skal være rettferdig. Men det går jo ikke, fastslår Heranger. ■

Kompanjongene Jan Heranger og Morten Andersen i Jamo Entreprenør AS.

Beslag med ZPRO-belegg

Korrosjonsbeskyttelsesnivå:

Innendørs

Outdoor

Ekstrem

KLIKK HER
FOR MER INFO

Bildet viser en test hvor et ZPRO beslag og et standard beslag har stått i samme maritime miljø i 24 mnd. Skruene i beslaget til venstre er Impreg+, mens skruene til høyre er el.zink

Sterk overflate for utendørs bruk.

ZPRO

ZPRO-beslag og Impreg+ skruer er utviklet for bruk utendørs i normalt norsk klima.

ZPRO er en mellomting mellom pre-galvanisert stål og syrefast stål, men prismessig ligger ZPRO-beslagene betydelig lavere enn syrefaste beslag. Utvalget av ZPRO beslag utvikles fortløpende.

Vi anbefaler A4 syrefast i kystnære strøk.

SIMPSON
Strong-Tie

Christiania Spigerverk AS | +47 2202 1300 | strongtie.no

Selv om Hiace'n er mer enn 10 år gammel, ser ikke Simen Thon noen grunn til å bytte. (Foto: Kristoffer Roksund)

DIESEL OG ELVARE- BILER OM HVER- ANDRE

Varebiler som er 14 og 12 år gamle, er fortsatt i daglig bruk hos Strøm & Sivertsen i Porsgrunn.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Vi har fire varebiler av typen Toyota Hiace, to av dem er 2008-modell, to er fra 2010. Men de går fortsatt godt, og tømrerne som bruker dem, ser ikke behov for å bytte, forteller daglig leder Per Ove Sivertsen.

Han er enig med flere som mener at Hiace diesel er som en «evighetsmaskin».

Firmaets bilpark teller for øvrig sju Toyota Proace og to Proace med elmotor, og en Mercedes varebil.

– Da Proacen kom, sa du i Byggmesteren at du var glad for at Hiacen fikk en etterfølger, hvor fornøyd er du med den i dag?

– Jeg var skeptisk til den da fordi den kom utelukkende med forhjulstrekk. Med verktøylast og henger, kan det fort bli for tungt bak så bilen blir stående og spinne. Det har vel stort sett gått bra. For øvrig har vi skaffet oss noen med firehjulstrekk også.

EL-VAREBIL MED GOD NOK REKKEVIDDE

– Hvordan går det med elektriske Proace?

– Vi er godt fornøyd! Vi har jo stort sett kjøring i sentrum. Den lengste kjøringen kan være ca. 60 km en vei, så det klarer den fint.

– Hva med last – og hengervekt?

– Det kan vel være en utfordring, men de to som disponerer elvarebilene våre, har ikke klagd over det. Vi kan jo også bruke diesel med firehjulstrekk når det er nød-

Foto: Toyota

vendig til å trekke henger eller ha med mer last.

– *Hvor kan varebilene lade?*

– Firmaet har installert hjemmelader av type Easee hos de to tømrerne, og med en app registreres strømforbruket som de får oppgjør for. Vi har også lader på kontoret, men det er sjelden de er innom her.

– *Hva med lading på byggeplass?*

– Det har ikke vært aktuelt, men kan vel være en utfordring, særlig med dagens strømpriser. Vi har fått beskjed fra oppdragsgivere om at lading ikke er aktuelt på byggeplassen. For øvrig er dette ennå ikke del av offentlige anbud, så vidt jeg har sett.

KJØRER SÅ LENGE DE GÅR

– *Hva gjør dere når det ikke lenger skal selges diesalbiler fra 2025?*

– Det blir for tidlig å parkere alle diesebilene så jeg regner med at vi kjører dem så lenge de går. Dagens utvalg av el-varebiler er i hvert fall ikke godt nok til at vi kan bytte ut alle diesebilene våre, konkluderer Sivertsen. ■

Foto: Toyota

Per Ove Sivertsen og bilselger Torgeir Jansen smiler begge bredt for at det ble bilkjøp da dette bildet ble tatt på Byggmesterforbundets landsmøte i 2014. Sivertsens firma har kjøpt flere Proacer seinere – også med elmotor.

Endringene i installasjonsnormen NEK 400 trådte i kraft 1. juli, men den gamle normen er gyldig ut 2022.

NYE LADE-REGLER

1. juli trådte nye regler for elbillading i kraft – den såkalte installasjonsnormen NEK 400. Den gamle normen er gyldig ut 2022.

– Det betyr at det er først ved årsskiftet at det er pålagt med ladestasjoner for nye installasjoner, sier fagsjef på motor i Frende Forsikring, Roger Ytre-Hauge.

Hvis du skal ha nytt ladepunkt hjemme, må du ha en ladestasjon fra 2023. Verken vanlige eller industrielle stikkontakter er gyldig i den nye normen – som også gjelder for lading av hybridbiler.

– En ladestasjon er mye tryggere, og jeg er glad for at vi er på vei bort fra den gamle stikkontakten. Ladestasjonen tåler mer strøm og gir tryggere lading. Det elektriske anlegget i huset belastes riktigere, sier Roger Ytre-Hauge.

Endringene har ikke tilbakevirkende kraft.

– Det betyr at en tidligere godkjent installasjon med stikkontakt for elbil-lading ikke er ulovlig. Du er heller ikke tvunget til å oppgradere den, sier Frendes fagsjef.

Nødlading med stikkontakt er også fortsatt tillatt.

– Men hvis du skal gjøre det, må du vite hva du gjør. Følg med, kjenn etter varmgang, ikke lad om natta og ikke gjør det til en vane, sier Roger Ytre-Hauge.

– Jeg vil anbefale alle å installere ladeboks hjemme så fort som mulig, sier Ytre-Hauge.

STERK OG SIKKER:
Nye Ford Ranger har en blindsonessistent med varsel for kryssende trafikk som også tar høyde for tilhenger. Som pickup er den visst alene om det.

TO NYE FIREHJULSTREKKERE

Ford Norge tar nå imot bestillinger på Ranger-variantene Wildtrak og Limited. Tidligere i år ble den nye ekstrempickup-en Ranger Raptor klar for bestilling.

Ranger kan nå også for første gang bestilles med Fords nye 3-liters V6-dieselmotor. Denne leverer 240 HK og har et maksimalt dreiemoment, levert gjennom en 10-trinns automatgirkasse, på 600 Nm. Drivlinjen gjør at den nye pickupen lett kan trekke opptil 3500 kg.

I de nye Rangerne kan fører manuelt

velge mellom to- og firehjulstrekkssystemer eller la bilen automatisk tilpasse seg forholdene gjennom det nye firehjuls-trekkssystemet som fordeler kraften til for- og bakhjul etter behov. Dette systemet vil være standard på Wildtrak 3.0L V6 dieselmotor.

Nye Ranger kan også fås med Fords solide 2-liters EcoBlue dieselmotor – med en 205 HK bi-turbo og 10-trinns automatgirkasse.

Lademulighet i dieselbilen: I nye Ford Ranger kan man lade verktøy og utstyr.

SPORINGSBRIKKER GJØR AT VARE- BILEN HUSKER ALT VERKTØYET

Ford Pro har gjennomført et pilotprosjekt med en ny teknologi som gjør at du alltid vet om du har fått med deg verktøy og annet utstyr tilbake i bilen etter endt arbeidsdag.

Testprosjektet ble gjennomført i Aachen i Tyskland, og det ble tatt i bruk bluetooth-teknologi og GPS-sporingsbrikker som plasseres i verktøykasser eller på utstyr. Disse ble deretter koblet

opp mot bedriftens kjøretøy og en sentral server.

Sporingsbrikkene gjør at hvert enkelt kjøretøy kan minne føreren på at verktøyet eller utstyret ikke er lagt inn i bilen når de skal forlate arbeidsplassen. Brikkene gjør det også mulig for de ansvarlige i bedriften å ha kontroll på hvor maskiner, utstyr og annet verktøy befinner seg.

"Dette er mitt nye sponplatelim!
Mye enklere å slå sammen platene
og i tillegg helt løsemiddelfritt"

Magnus Karlsen, Brix Bygg

Nyhet!

LETT Å PÅFØRE, BEDRE FOR HELSA!

Sponplatelim Hybrid er løsemiddelfritt og bedre for helsa. Limet har lenger åpentid, renner ikke og gjør platene lettere å slå sammen også når det er kaldt.

- Renner ikke
- Enklere påføring
- Lengre åpentid
- Uten løsemidler

KLIKK HER
FOR MER INFO

ESSVE

GET IT DONE

*SporX ligger i enden
av ei rekke med
nye bygg rett ved
Drammen
stasjon.*

SPENNENDE SKOLE- TIME I 10 ETASJES KONTORBYGG

DRAMMEN: Omvisning i det som hevdes å være Nordens mest bærekraftige kontorbygg var et kjærkomment avbrekk for åtte fagskolestudenter i bygg.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

De var med på seminar og befaring i det 10 etasjer høye SporX i Drammen som er bygd med massivtre og limtre.

– Konstruksjonene er atskillig større og mer spennende enn de vi sysler med på skolen, i hvert fall foreløpig, fastslo fire av studentene fra Fagskolen Viken i Fredrikstad: Mads Arneberg, Vilde Frogner, Mats Andreassen og Tobias Johannessen.

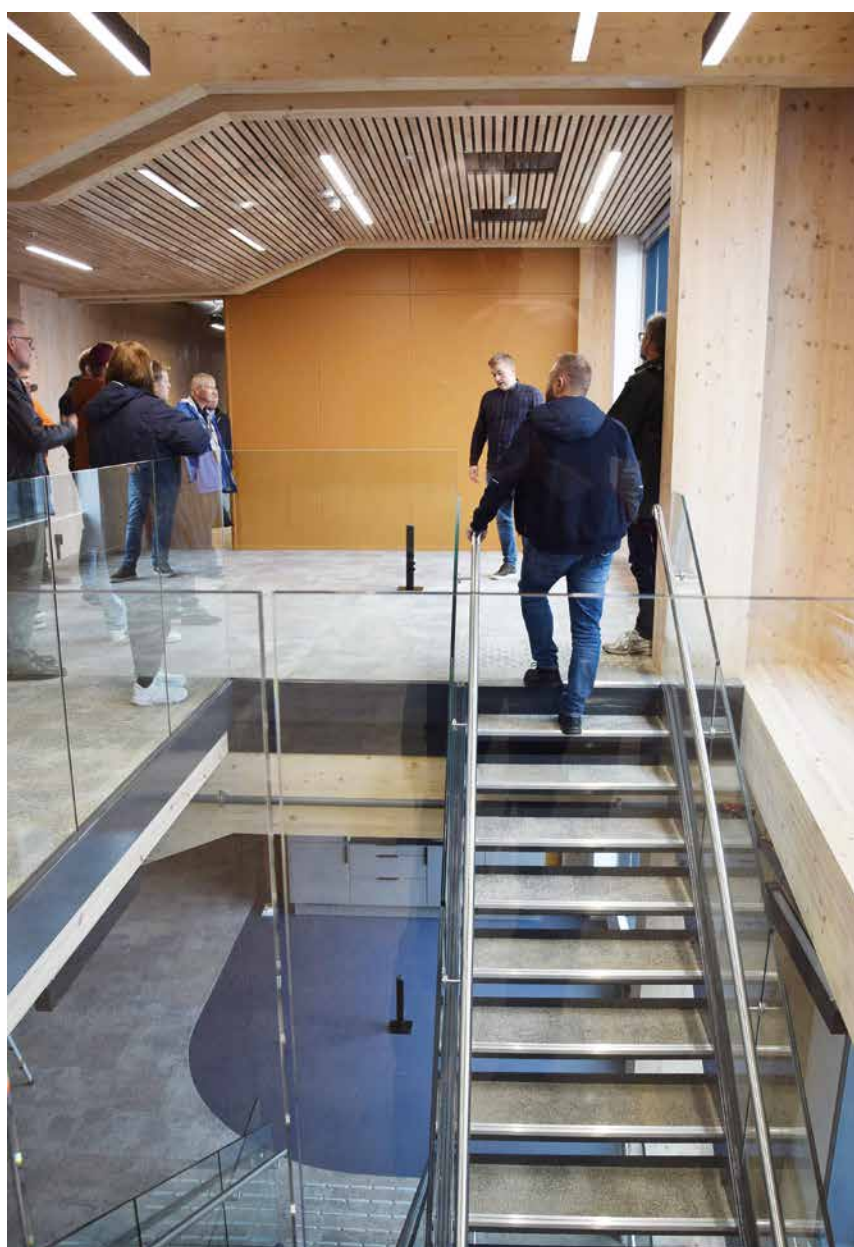
– Vi har til nå arbeidet med mindre konstruksjoner, men har også beregnet ei trebru i Fredrikstad etter at Trettenbrua kollapset. Det viste seg at den kunne tåle flere tunge tanks, forteller de fire som alle har svennebrev i tømrerfaget.

– Det er inspirerende å se så store konstruksjoner, få høre hvordan det er tenkt i prosjekteringen og hvordan byggingen har foregått. Vi skal ha et hovedprosjekt i klassen seinere i skoleåret, og skulle gjerne sett at det var noe i massivtre og limtre, sier de.

BRANNVEGG I TRE

– Lyd og brann er de store utfordringene når man bygger med tre, konstaterte arkitekt Sebastian Gulliksen Stokkebokjær i Dark arkitekter. Han mener den løsningen man har kommet fram til med brannvegg i tre, er en innovasjon som vil gjøre det mulig å bygge tett med tre i byer. Brannveggen består av massivtre med et lag av Rockwools Redair fasadeplater på baksida. Brannmotstanden er RE120, og det er bekreftet i fullskala branntest.

Arkitekten understreket at isolasjonen må legges i forbant så det ikke blir gjennomgående åpninger. I branntesten kom dette tydelig fram. Veggene tok fyr – fordi ➔

Mellom tre etasjer ble det åpnet for interntrapp etter at alt var montert. Åpningen kunne skjæres ut i kontortida uten å sjenere andre leietakere.

Fagskolestudentene vises rundt i bygget av Pål Frenvik Sveen som var Betonmast Buskerud Vestfolds prosjektleder.

Fagskolestudentene venter spent på presentasjoner og omvisning i bygget: (f.v.) Mads Arneberg, Vilde Frogner, Mats Andreassen og Tobias Johannessen.

Treverket er en viktig del av interiøret. Derfor måtte alle ta hensyn til at overflatene var ferdig behandlet og ikke måtte få skader. Ventilasjonsrør ligger synlig, elektrisk anlegg er lagt utenpå så endrede rominndelinger kan gjøres enkelt.

isolasjonen ikke var lagt riktig.

I gulvet er det brukt en type tilfarergulv som også har et lag brannhemmende isolasjon.

VINDAVSTIVER I VEGGENE

Ulikt mange andre høye trehus i massivtre, er det ikke betong eller sand i etasjeskillene for å stabilisere bygget. I stedet er det bygd med søyle- og bjelkesystem med kjerner av massivtre, og kortvegger er avstivet med skiver av massivtre.

Bygget var leid ut før det sto klart til innflytting. Likevel er det forberedt på enkel tilpasning til nye brukere. Innervegger kan flyttes, og data- og elektriske ledninger ligger lett tilgjengelig i tilfarergulvet.

STILLE MED 100 HÅNDVERKERE I BYGGET

Byggeplasser med massivtre sies å være mindre støyende enn om det bygges med betong. Prosjektleder Pål Frenvik Sveen i Betonmast Buskerud Vestfold hadde et beskrivende eksempel på det:

– En leietaker skulle inn i tre ledige etasjer, og ønsket seg interntrepp mellom etasjene. Det kunne vi skjære ut i vanlig kontortid, uten å sjenere de andre leietakerne som allerede var i hus. Hadde vi vært i et betongbygg, ville det vært nattarbeid med tomt bygg!

Han la ellers vekt på at hele byggeperioden var preget av en lite støy. Selv med 100 håndverkere inne samtidig, som det var i perioder, var det en rolig byggeplass. Rørleggere og ventilasjonsmontrer kunne også glede seg over at de kunne bore i tre og skru med treskruer uten den støyen de ville hatt i betong.

GOD INNELUFT

– Leietakerne her gir toppscore på inneklima og luftkvalitet, det er det sjelden vi ser i andre typer bygg, fortalte Anders Ruud i Eiendomshuset Malling som står for driften. Han forklarte den gode opplevelsen med treverkets hygroskopiske evne til å regulere fukt og temperatur.

Det er forventninger om lavere energiforbruk enn i kontorbygg som er bygd på annen måte, men det er ikke målt siden bygget ennå ikke er fullt innflyttet.

16 UKERS MONTERING

Massivtre i vegger og gulv er levert av Splitkon som ligger 30 kilometer fra byggeplassen i Drammen. I alt er det levert 2 000 m³ massivtre som ble montert i løpet av 16 uker fra jul 2020 til rett over påske 2021.

I leveransen hørte det også med atskillige meter limtre og trapper i 21 etasjer.

Byggherre for SporX var Vestaksen Eiendom. Seminaret ble holdt i slutten av september var arrangert av byggherren i samarbeid Tregruppen i Viken, Bygg i tre, Trebruk og Tre på Agder. ■

MONTASJEUTSTYR

er lokale spesialister,
som har et ekstra bredt
sortiment og høy kompe-
tanse innen verktøy,
festemidler
og arbeids-
klær.

Se mer på montasjeutstyr.no

montasje
utstyr

/OPTIMERA/

SPESIALISTEN PÅ LØSNINGER

KLIKK HER
FOR MER INFO

Blikkbeslag på vannbrettet må på plass!

Mikkel er 21 år og har allerede seks års praksis i tømrerfaget

OSLO: Mikkel Marquart Mossing-Jensen fra Bardu var tidlig bestemt på å bli tømmer. Som 14-åring reiste han til Oslo for å få jobb.

AV EIVIN KRISTENSEN VANGSNES
POST@BYGGMESTEREN.AS

En sommerdag banket han på døra hos tømmerbedriften Spikern Bygg på Vålerenga. Der fikk han sin første jobb. Seks år senere er han ferdig med læretida og venter på å ta svenneprøven i bedriften.

Spikern Bygg AS er et byggmesterfirma med 20 ansatte som for øyeblikket har tre lærlinger. De påtar seg prosjekter med rehabilitering og tilbygg.

Her fikk Mikkel sitt første møte med tømmerfaget i jobbuka i niende klasse. Senere ble det sommerjobb gjennom årene på videregående, og utplassering i firmaet mens han gikk på bygg- og anleggslinjen.

– Da jeg var ferdig på skolen, var derfor veien kort til lærlingplass, forteller Mikkel.

– Jeg har alltid hatt lyst til å bli håndverker. I utgangspunktet tenkte jeg å bli møbelsnekker, men landet på at tømmerfaget ville gi flere jobbmuligheter og var et bedre valg.

KOMPETANSE GJØR FAGET SPENNENDE

– Hverdagen er blitt mer spennende etter hvert som jeg har tilegnet meg kompetanse, synes Mikkel.

– Tidlig i læreløpet er det begrenset hva man kan gjøre på egen hånd. Da blir man stort sett satt i gang av en bas som veileder i forskjellige arbeidsoppgaver. Det kan også bli en del bæring, å rive gamle konstruksjoner og god gammeldags sjauing, sier han.

– Med kompetanse kommer også ansvar, man lærer å

jobbe selvstendig og får bli med på flere spennende prosjekter og arbeidsoppgaver, forteller han.

Tømreryrket er givende, for man ser resultater med en gang. Det er nesten som å bygge med Lego.

– Jeg liker å se at jeg har gjort noe på slutten av arbeidsdagen, at noe er blitt til. Det er også gøy å jobbe med rehabilitering, pusse opp gamle hus så de blir fine igjen. Det krever ofte at man tenker litt utenfor boksen og finner løsninger når noe uventet dukker opp.

GAMLE TREHUS PÅ VÅLERENGA

Nå holder han på med en bolig på Vålerenga. Den er en av flere av gamle trehus der, mange fra 1870-tallet.

Her er det lagt ny vindsperre og skiftet kledning.

– Det er spennende å jobbe med gamle trehus, og så flott at det finnes et område som dette midt i hovedstaden! sier han.

– De fleste husene her er veldig gamle. Mange av dem er bygget av laftet tømmer. Kledningen utenpå kan være lagt på i senere år. Det er flotte hus, men om man ikke gjør grep som etterisolering, er det klart huseierne får høye strømkregninger, forteller den unge tømreren.

– Byggherren på dette prosjektet har etterisolert bygget innvendig tidligere. Så det eneste vi gjør i denne omgangen, er å legge ny vindsperre, skifte kledning, montere vannbrett og listverk rundt vinduene, forklarer Mikkel.

SVENNEPRØVE MED TØMMERMANNSPANEL

Mikkel ble ferdig med læretida for et års tid siden, og skal ta prøven snart.

– Det har vært litt frustrerende å vente, men jeg har hatt god dialog med daglig leder i firmaet. Dessuten får jeg lønn og jobber i praksis som en tømrersvenn. Det er bare selve svennebrevet som mangler, sier Mikkel.

– Prøven blir å bygge en klimakonstruksjon. Jeg skal sette opp tømmermannskledning, sette inn et vindu, legge på listverk og gjøre noe innvendig arbeid. Det kommer til å gå fint, sier han med overbevisning. ■

– Her er det lagt på ny kledning og nye gerikter, forteller Mikkel. (Begge foto: Per Bjørn Lotherington)

BRANSJEREGISTERET

VINDUER OG DØRER PRODUSERT I NORGE

**NORDVEST
VINDUET**

WWW.NORDVESTVINDUET.NO

Snekkerverksted
KJØKKEN - BAD - GARDEROBE
SPECIALINNREDNINGER

Aust Voll Tre & Design
Heigreveien 148, 4312 Sandnes Tlf: 51 66 11 34
E-post: post@austvoll.no www.austvoll.no

VERKTØYSLIPING AS
Henter og leverer på østlandet
www.verktoysliping.no
Mobil 932 11 439 / 997 93 140
Gamle Dalsveg 134, 2032 Maura
E-post: verktoysliping@icloud.com

SLIPEVERKSTED FOR:

- Sagbruk
- Treindustri
- Metallindustri
- Byggentreprenør
- Skogentreprenør
- Private

Salg av verktøy

**Seriøse bedrifter
står sterkere
sammen!**

BLI MEDLEM
www.byggmesterforbundet.no

Tlf. 24 14 66 30

**Kalkyleverktøy for håndverkere
og takstfolk**

www.byggdata.no

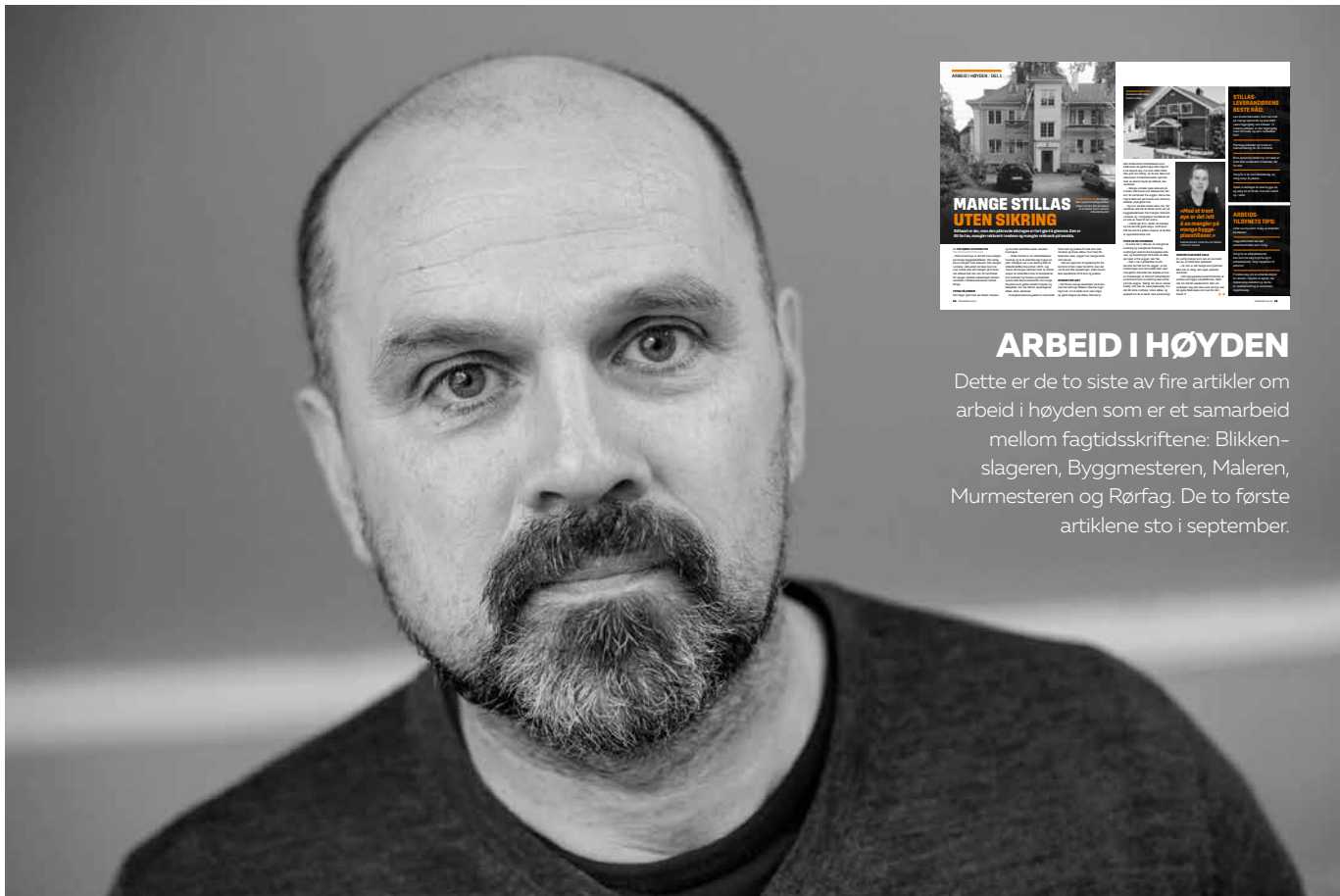
**GARASJE
OG INDUSTRI-
PORTER**

Vi har produksjon i Innlandet
Søker flere forhandlere i Norge.

www.edlandsporten.no
post@edlandsporten.no
Tlf.: 51 80 00 20

EDLANDSPORTEN

ARBEID I HØYDEN

Dette er de to siste av fire artikler om arbeid i høyden som er et samarbeid mellom fagtidsskriftene: Blikkenslageren, Byggmesteren, Maleren, Murmesteren og Rørfag. De to første artiklene sto i september.

SLURV TYDER PÅ ARBEIDSKRIMINALITET

KONTROLL: – Kontroll er det som hjelper. Det skal koste penger å bli tatt i juks, sier Fred Sherling i Fair Play Bygg Rogaland.

Brudd på sikkerhet i høyden er et av flere signaler om arbeidskriminalitet. – Sparer bedriften penger på sikkerhet, sparer den gjerne penger på andre ting også, sier Fred Sherling i Fair Play Bygg Rogaland.

USIKRET: Ser det trygt og profesjonelt ut? Hvis ikke, er det sannsynlig at de som arbeider her, sparer penger på å bryte andre regler, også.
(Illustrasjonsfoto: Gennifer Miller, Unsplash)

FUNDAMENTERING: Pallestabler er ikke stabilt underlag slik som forskriften krever.
(Foto: Byggmesterforbundet Nord)

Jakten på arbeidskriminalitet skaffer Fair Play Bygg opplysninger via kilder som ansatte, firma eller offentlige byggherrer, forteller prosjektleder Sherling.

– Får vi inn tips, kjører vi ut og kontrollerer. Finner vi noe mistenkelig, tar vi kontakt med kommunen og kontrollmyndighetene og gir beskjed om at her er det farlig, dette bør stanses. Fordelen vår er at vi kan ta direkte kontakt med huseier eller underleverandør om det haster.

TOK EN SNARVEI

I ett tilfelle så han noen ansatte i et byggefirma ta en snarvei på taket på et bygg.

– De balanserte på mønet uten sikring. Da ringte vi direkte til firmaet og sa at det måtte fikses umiddelbart, ellers ringte vi kontrollmyndighetene. Da tok de tak, sier Sherling.

Han understreker at det Fair Play Bygg jobber for, er at det skal være like konkurranseforhold og at arbeidere ikke utnyttes.

– Arbeidet som utføres, skal ikke gå på bekostning av HMS eller lønn.

Noen ganger må han vurdere hva som er den beste måten å gjøre det på: Å ta direkte kontakt så problemet fikses med én gang, eller å ta kontakt med kontrollmyndigheter.

– Men med de mest kriminelle er regelen å ta kontakt med kontrollmyndigheter slik at de tar affære, slår han fast.

STIGER I STEDET FOR STILLAS

– Kommer dere over mange regelbrudd knyttet til arbeid i høyden?

– Særlig i malerbransjen er dette en utfordring. Enkelte steder settes det opp stiger i stedet for stillas, sier Sherling.

Han forteller om en slik sak på et byggeprosjekt som foregikk i koronatiden. Da hadde Arbeidstilsynet hjemmekontor, men ga bedriften beskjed per telefon om at det skulle settes opp stillas. Stillaset kom opp der bedriften trodde at den ble observert, men ikke på den andre siden.

– Er det ikke fysisk utekontroll, er det fort at de fortsetter å juks, sier han.

KONKURRANSEVRIDENDE

Fair Play Bygg er avhengig av tips for å avdekke arbeidskriminalitet. Akkurat det blir bransjen stadig flinkere til.

– Slurver du mye med HMS og ikke bruker penger på opplæring og sikring på byggeplassen, da sparer du mye penger.

Det er konkurransevidende, slår Sherling fast. Han understreker at det derfor er viktig, både sikkerhetsmessig og konkurransemessig, å ta tak i dette.

Brudd på sikkerhet i høyden er bare en av mange indikatorer på arbeidskriminalitet.

– Men sparer bedriften penger på sikkerhet, sparer de gjerne penger på andre ting også, sier han.

Det som Fair Play Bygg får mest tips om, er når det kommer anbud som er for gode til å være sanne.

– Da sparer de ofte penger på HMS og lønn ved å underbetale arbeiderne. Da er det helt klart en grunn til å kontrollere.

KONTROLL

– Hva kan gjøres for å gjøre arbeidsforholdene tryggere for arbeidstakere?

– Kontroll er det som hjelper. Fokus på kontroll på verstingene, og sanksjonsmuligheter. Det skal koste penger å bli tatt i juks, sier Sherling.

– Her det gått for langt når bedrifter unngår firmanavn på biler og klær fordi de får så mye styr med falske alarmer?

– Mange har leasingbiler, også seriøse bedrifter. Det må være flere indikatorer sammen, for eksempel tips om umerkede biler kombinert med dårlig sikkerhet, for at vi setter søkelyset på det, sier han.

Av og til kommer det også tips fra byggmestere på bakgrunn av magefølelse.

– Som oftest finner vi ut at dette som oftest stemmer når vi sjekker. ■

GEBYRFORSKJELLER FOR HMS-KORT

**Noen må ut med 10.000 kroner.
For andre blir regningen 18.000.
Ansatte uten HMS-kort koster.
Hvor mye varierer fra sak til sak.**

AV **GEORG MATHISEN**
POST@BYGGMESTEREN.AS

Det er gjerne dyrere jo flere ansatte som tas uten kort. En tømmerbedrift i Hallingdal

måtte ut med 10.000 kroner i gebyr etter at daglig leder arbeidet utvendig på en enebolig uten HMS-kort.

En stavan-gerbedrift fikk derimot regning på 18.000 i gebyr etter at både daglig leder og to ansatte gjorde tømmerarbeid selv om HMS-kortene til alle tre var utgått på dato.

Og en malerbedrift i Ryfylke fikk 17.000 i gebyr fordi Arbeidstilsynet møtte to ansatte i arbeid uten HMS-kort.

UTEN HMS-KORT FLERE GANGER

Dyrest har det blitt for en hytte- og vakt-

mesterbedrift i Telemark. I fjor kom Arbeidstilsynet på inspeksjon og møtte tre ansatte uten HMS-kort. Det førte til et gebyr på 36.000 kroner.

Tidligere hadde Arbeidstilsynet gitt bedriften åtte pålegg om HMS-kort, og tre ganger hadde bedriften fått overtredelsesgebyr for tilsvarende brudd. Gjentakelsene trekkes frem som en skjerpende omstendighet som gjorde regelbruddene dyrere denne gangen. Det samme gjelder

en renholdsbedrift med hovedkontor i Italia, som må ut med 42.000 kroner.

BEGYNNER PÅ 10.000

I pålegget til telemarksbedriften forklarer Arbeidstilsynet satsene slik:

– Ved første gangs brudd er gebyret normalt mellom 10.000 og 15.000 kroner. Ved gjentatt brudd blir det 25–30.000 kroner. Så økes gebyret med 2000 kroner per ansatt som ikke har kort.

De første sju månedene i år bøtela Arbeidstilsynet nesten 50 bedrifter i byggenæringen fordi de manglet HMS-kort.

Pust ut!

SUDOKU 0922

LETT:

	9		1			4		2
1	2	7						9
	8			2				6
		1	9		7		4	
9	6	8	2		3	5		7
2		4	8			6		3
7			4	3	6	8	2	
	4		5	9	2		3	1
5	3	2		1			6	4

VANSKELIG:

	4		2			7	1	
					1	6		
			7				5	8
		9		7	6			
7		1		8	4	3		
								5
5	1	4			7	2		
	6			2				
2			6	1		5		

Fyll ut de tomme feltene slik at både de loddrette og vannrette radene, samt hver av boksene med 3 x 3 felter, inneholder alle tallene fra 1 til 9.

LØSNING:

LETT:

9	6	8	1	7	2	5	3	4
1	2	7	9	3	6	8	5	4
5	3	2	6	1	4	7	8	9
6	9	1	5	8	7	2	3	4
7	1	5	6	2	8	9	4	3
8	7	2	4	9	6	1	5	3
9	4	1	6	2	5	8	7	3
6	5	3	7	9	1	2	4	8
2	8	7	5	1	3	6	9	4

VANSKELIG:

9	6	8	1	7	2	5	3	4
1	2	7	9	3	6	8	5	4
5	3	2	6	1	4	7	8	9
6	9	1	5	8	7	2	3	4
7	1	5	6	2	8	9	4	3
8	7	2	4	9	6	1	5	3
9	4	1	6	2	5	8	7	3
6	5	3	7	9	1	2	4	8
2	8	7	5	1	3	6	9	4

GODT Å HØRE!

En ung tømrer nordpå var en notorisk reintyv som vakte mye harme blant reineierne. Men så en dag ble han tatt på fersk gjerning. Lensmannen ville gi ham en skikkelig lærepenge, og bandt den unge mannen naken til en tre-stamme.

Så gikk det ikke bedre enn at lensmannen glemte gutten, så han først ble løst fra treet neste morgen. Da sto myggen svart rundt ham, så lensmannen syntes nesten synd på ham.

– Det var ikke så ille med myggen, sa lærlingen. – Det var verre med den reinkalven som gikk rundt her og ikke var avvent ennå!

HALV PRIS

NÅR FLERE I BEDRIFTEN VIL LESE BYGGMESTEREN

BESTILL MEDARBEIDERABONNEMENT
BYGGMESTEREN.AS/ABONNEMENT

/VÅRE MEST FORNØYDE KUNDER SAMARBEIDER MED OSS OM PROSJEKTERINGEN

Vi gjør ingeniørjobben for deg, og tilbyr en rekke tekniske tjenester.

- Salgskalkyle
- Statistiske beregninger
- Energiberegning
- Byggemelding
- Brannberegning
- Arbeidstegninger
- Mengdeberegning
- Lydberegning
- Energimerking

BREEAM®

KLIKK HER
FOR MER INFO

/OPTIMERA/

Montér

Du bygger - Vi tar oss av resten.

DET ER LETT Å VELGE ELEKTRISK

Det er mange fordeler ved å bytte til elektrisk varebil. Og Toyota har utvalget: Velg mellom den smidige Proace City Electric og den større Proace Electric, og finn den lengden og utstyrsgraden som passer best til ditt behov. Uansett hvilken du lander på, har du hele vårt forhandlerapparat i ryggen, med Express Service på en time og rask levering av deler over hele landet, og opptil 10 års garanti med Toyota Relax.

TOYOTA PROACE CITY ELECTRIC

Pris fra 342 960,- eks.mva*

TOYOTA PROACE ELECTRIC

Pris fra 503 260,- eks.mva*

KLIKK HER
FOR MER INFO